СПРАВКА за отразяване на постъпили предложения на Портала за обществени консултации по проект на Решение на Министерския съвет за приемане на Анализ на изпълнението на Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2015-2020 г.) и за приемане на Национална стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2021-2027 г.) и Пътна карта за изпълнение на Национална стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2021-2027 г.)				
№	**Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/**	**Бележки и предложения**	**приети/ неприети**	**Мотиви**
1.	**Alex**	**Прах в очите за наивници** Защо няма нищо за внедряване на стандарт БДС ИСО 37001 Система за управление за борба с подкупването??? Ако не се започне борбата отдолу-нагоре няма да има успех, защото голямата корупция и подкупите са на върха Стратегия - демагогия https://pogled.info/bulgarski/golata-koruptsionna-politika-na-pravitelstvoto.125978	*Приема се по принцип*	Стандартът ISO 37001 служи като рамка с цел създаване на предпазни мерки срещу корупцията в определена организация; идентифициране рисковете свързани с борбата с подкупването; насърчаване на добро бизнес поведение. Документът отразява международните добри практики. Той е приложим за малки, средни и големи организации във всички сектори (публични, частни и нестопански). Приложението на ISO 37001 е на доброволен принцип. В случай, че някоя институция иска да внедри неговите параметри в своята структура, тя следва да закупи стандарта, съобразно своя утвърден бюджет, както и да осигури неговото приложение. Изпълнението на стандарта подлежи на последващ контрол и сертификация от независими структури, които да установят съответствието между извършените дейности и съдържанието му. България и публичните ѝ институции прилагат антикорупционни мерки и изпълняват препоръки, които са установени като водещи стандарти от страна на Европейската комисия, Европейския парламент, Венецианската комисия, Групата на държавите борещи се срещу корупцията, Организацията на обединените нации и др.

2.	**Асоциация „Прозрачност без граници“**	Приоритет 6, Мярка 6: Засилване на общественото наблюдение върху обществените поръчки със значителна стойност и значение. Сред способите за преодоляване на дефицитите „дейностите по превенция са много важни за намаляване на равнището на измамите при разходването на средства на ЕС”. Те са от ключово значение и за разходването на национални средства. В съобщението относно доклада за върховенството на закона за 2020 г. озаглавен: „Върховенството на закона в Европейския съюз“ Европейската комисия заявява, че общо за ЕС е валидно, че „потенциални проблеми включват устойчивостта на антикорупционната уредба спрямо рисковете, свързани с корупцията, в областта на обществените поръчки при извънредни ситуации”. Един от основните способи за подобряване на изпълнението на заложените в Директива 2014/24/ЕС и Закона за обществените поръчки принципи за публичност и прозрачност е мониторингът на подготовката, възлагането и изпълнението на обществените поръчки от независими (без пряк интерес от съответната обществена поръчка) субекти, с достатъчно ниво на експертиза. Такъв подход се явява развитие на национално ниво на прилагания вече от ЕС мониторинг от независими експерти (https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/improving-investment/integrity-pacts/). Доколкото законодателството не насърчава такова поведение и то е оставено на субективното желание или нежелание на възложителите и изпълнителите, то е удачно инициране на промяна на нормативната база, която да включва елементи на гражданско наблюдение в процеса на изпълнение на обществени поръчки с голям материален интерес и/или обществена значимост. Въпреки че съществуващото законодателство третира както прозрачността, така и превенцията като основни принципи, които трябва да се следват по отношение на публичните разходи, субективната воля на възложителите	*Приема се по принцип*	В националната правна уредба в областта на обществените поръчки се съдържат редица разпоредби, насочени към гарантиране на публичност, прозрачност и отчетност при възлагането и изпълнението на договорите за обществени поръчки. Те не само са съобразени със съответните изисквания в директивите на ЕС относно обществените поръчки, но в определени отношения дори ги надвишават. От 01.01.2020 г. е въведено задължително използване на централизираната електронната платформата, поддържана от АОП. Тя съдържа информация за целия възлагателен процес, вкл. електронно обявяване на обществени поръчки, електронна комуникация между възложители и икономически оператори, електронно подаване на заявления за участия, оферти и др. Тя включва бизнес процеси за възлагане на поръчки на стойности както над европейските прагове, така и под тях, за всички национални процедури, вкл. възлагане чрез събиране на оферти с обява или покана до определени лица. Част от платформата е и Регистърът на обществените поръчки (РОП). В него се съдържа електронна преписка на всяка обществена поръчка над определена стойност. В преписката се публикуват всички документи, свързани с поръчката /решения, обявления, документации, доклади и протоколи на комисиите, информация за обжалването и т.н./, както и договори, рамкови споразумения и анексите към тях, и договорите за подизпълнение. Достъпът до РОП е свободен и безплатен. С оглед функционалностите на платформата заявленията за участие и офертите се съхраняват в криптиран вид до настъпване на срока за тяхното отваряне и представяне на ключ за декриптиране от страна на стопанския субект. С този подход рискът от измами и манипулации е сведен до минимум. В платформата се пази информация за основните действия на всички лица, участващи в процеса на

		и изпълнителите е дали те да бъдат проактивни или формално да спазват тези принципи. В тази връзка е целесъобразно да се започне промяна в правната рамка, за да се включат елементи на гражданско наблюдение в процеса на изпълнение на обществени поръчки с голям материален интерес и/или висока обществена значимост. Промяната следва да предвижда възможност за наблюдение във всички фази на подготовка и реализация на обществените поръчки като обхваща както възложителя и управляващия орган, така и участниците в обществената поръчка и изпълнителите. Действията по наблюдение нямат обвързващ характер за участниците – те могат да бъдат възприемани като експертно мнение както от участниците, така и от обществеността и медиите. Комуникационната функция на мониторинга и разпространението на резултатите от него ще спомогне за по-високо доверие на обществото в ефективността на разходване на средствата, включително и свързаните с европейски фондове и тези за възстановяване на икономиката след Covid-19. Осъществяването на мониторинг ще бъде и източник за допълнителна информация с висока степен на достоверност и на контролните институции. За да се увеличат ползите от гражданското наблюдение при обществените поръчки, законодателно трябва да бъдат застъпени: - Гарантирането на възможността на независими организации да наблюдават обществените поръчки със значителна стойност и/или значимост, така че възлагащите органи да не могат необосновано да отказват такъв мониторинг.		възлагане – възложители, участници/кандидати и членове на комисиите. Платформата осигурява публичност относно наименованието на кандидатите/участниците и на датата и часа на подаване на заявленията за участие/офертите. Тя визуализира както общата цена от офертите, така и предложените единични цени. В случай че заявленията за участие и офертите се подават на хартиен носител, тяхното отваряне се извършва на публично заседание на комисията, на което могат да присъстват както представители на участниците, така и на средствата за масово осведомяване. Следва да се отбележи, че действията на комисията, както и на възложителя, подлежат на проверка от органите за обжалване и за последващ контрол – АДФИ и Сметната палата, а при финансиране с европейски средства – и от Управляващите органи на съответните програми. В случай на констатирани нарушения се носи административнонаказателна отговорност, респ. налагат се финансови корекции. На контролните органи е осигурен достъп до досието на поръчката в платформата, а когато документите са на хартиен носител, те се предоставят за проверка на място от възложителя. В допълнение е необходимо да се отбележи, че действащата нормативна уредба позволява участието на външни експерти при подготовката и възлагането на обществени поръчки. Възложителите могат да използват лица с професионална компетентност, включени в списъка по чл. 229, ал. 1, т. 17 от ЗОП. Изборът на конкретен експерт е в оперативна самостоятелност на възложителя, доколкото той най-добре познава условията на обявената от него поръчка. В тази връзка в ЗОП е допусната възможност възложителят да проведе пазарни консултации, като потърси съвети от независими експерти или органи,

				или от участници на пазара, и/или да използва външни експерти при подготовката на процедурата. Доколкото законодателят не е поставил ограничение относно целта на проучването, то може да обхваща всички аспекти на възлаганата поръчка, в т.ч. определяне на прогнозната стойност и на параметрите на техническото задание, условията за изпълнение на договора за обществена поръчка и др. С оглед спазването на основните принципи, възложителят е длъжен да публикува цялата информация, свързана с пазарните консултации, на профила на купувача. Тази информация включва освен данни за лицата (органите), участвали в проучването, и цялата разменена кореспонденция по този повод. Освен на профила на купувача, възложителят има задължение да приложи тази информация към досието на обществената поръчка. АОП упражнява външен предварителен контрол за законосъобразност при възлагане на обществени поръчки. Контролът се осъществява при спазването на условията, определени в ЗОП. В рамките на контрола се проверяват съответните документи, подготвени от възложителите. Всички проверки на АОП завършват със становище, в което констатациите са придружени с препоръки и указания за отстраняване на установени неточности и нормативни несъответствия. В ЗОП, респ. ППЗОП, са уредени редица механизми, които гарантират принципа на публичност и прозрачност при възлагане на обществените поръчки. Платформата, чрез Портала за обществени поръчки, осигурява на широката общественост актуална информация за всички възлагани поръчки. Това дава възможност както на неправителствените организации, така и на всеки потребител да проучи и анализира публикуваните данни, и да разпространи резултатите от проучването.

		- Възможност неправителствените организации, които наблюдават тръжни процедури, финансирани от фондове на ЕС, да станат наблюдатели с право на съвещателен глас в заседанията на Комитета за наблюдение към съответната оперативна програма.	*Приема се по принцип*	С Постановление на Министерския съвет № 79 от 10 април 2014 г. се създава Комитет за наблюдение на Споразумението за партньорство на Република България, очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове. Комитетът по наблюдение има функции да следи за напредъка в изпълнението на стратегическите приоритети на Споразумението за партньорство, да обсъжда и одобрява всички предложения за промени в Споразумението, да разглежда и одобрява измененията на информация в Споразумението, произтичащи от решение за изменение на програма или програми, прието от комитета за наблюдение на съответната програма или програми, да разглежда информация от управляващите органи за изпълнението на съответните програми и приноса им за изпълнението на стратегическите приоритети на Споразумението и др. Комитетът се състои от председател, членове и наблюдатели. Председателят и членовете на Комитета имат право на глас при вземане на решения, а наблюдателите имат право на съвещателен глас. Към членовете на Комитета се числят представител на Националното сдружение на общините в Република България, по един представител, определен от ръководните органи на всяка от национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, признати на национално равнище, представител на национално представителните организации на и за хората с увреждания, признати от Министерския съвет по реда на Закона за интеграция на хората с увреждания, представител на академичната общност и по един представител на следните групи юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност - организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и

				равните възможности, организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи, екологични организации, организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата. Лицата се избират при условия и по ред съгласно ПМС № 79 от 10 април 2014 г. На Единния информационен портал за обща информация за изпълнението и управлението на ЕСИФ www.eufunds.bg се публикува покана за участие в избора на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност в състава на Комитета за наблюдение на Споразумението за партньорство. В срок до 15 работни дни от датата на публикуване на поканата всяко заинтересовано лице подава писмено заявление за участие в избора до директора на дирекция „Централно координационно звено“ в администрацията на Министерския съвет. Лицето не може да подаде повече от едно заявление. В срок до 10 работни дни след изтичането на срока, директорът на дирекция „Централно координационно звено“ в администрацията на Министерския съвет уведомява лицата, отговарящи на критериите, и ги кани да излъчат един общ представител на съответната група за основен член и до трима представители за резервни членове. В срок до 7 работни дни от получаване на поканата лицата писмено уведомяват директора на дирекция „Централно координационно звено“ за излъчените представители, като представят доказателства за общото им одобрение. В 14-дневен срок от уведомлението излъченият основен член и резервните членове представят на директора на ЦКЗ документи, доказващи обстоятелствата за дейността на лицето. Създават се комитети за наблюдение на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, както следва: Комитет за наблюдение на Оперативна програма „Региони в

				растеж“, ОП „Развитие на човешките ресурси“, ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, ОП „Иновации и конкурентоспособност“ и на ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“, ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“, ОП „Околна среда 2014 – 2020“, ОП „Добро управление“, Програмата за морско дело и рибарство и Програмата за развитие на селските райони. Изборът на представители на неправителствения сектор за тези комитети следва описаната процедура като компетентно звено по нейното осъществяване е ръководителят на административното звено, което е определено за управляващ орган на съответната програма.
		Приоритет 5, Мярка 7: Въвеждане на инструменти за противодействие на корупцията и гарантиращи прилагането на принципите на лоялна конкуренция, публичност и прозрачност при разходването на обществени средства по отношение на финансирането на здравните заведения. Дейността на здравните заведения е финансирана от три основни източника. Тези източници са таксите, събрани от пациенти (или покривани от техни здравни застраховки), вноските на здравно осигурените лица и трансфери от държавния бюджет, които се правят през бюджета на НЗОК. Този тип финансиране, болниците получават независимо от формата им на собственост. Първата и втората част от средствата са публични и са в значителен и постоянно увеличаващ се размер. Плащанията, които НЗОК извършва са с обществени средства – вноски на здравно осигурените лица и трансфери от държавния бюджет. В сферата на здравеопазването се наблюдава постоянен темп на растеж на отделения публичен ресурс – той е нараснал над два пъти в последните 10 години. Същевременно основните медицински показатели като продължителност на живота и преживяемост на	*Приема се по принцип*	До колкото е нужно по мярката да бъдат проведени допълнителни проучвания и обсъждания с отговорните институции и да се даде възможност на заинтересованите гражданите и неправителствени организации също да направят своите предложения и да изразят становището си, по Приоритет 5 е включена Мярка 7 „Проучване на добри практики, както и събиране и обобщаване на предложения от заинтересовани лица и институции за предприемане на конкретни мерки за противодействие на корупцията и гарантиране прилагането на принципите на лоялна конкуренция, публичност и прозрачност при разходването на обществени средства по отношение на финансирането на лечебните заведения“.

		пациентите не се подобряват. Степента на удовлетвореност на пациентите също не се подобрява. Поставя се въпросът за ефективното разходване на ресурсите. Макар да работят с публичен и държавен ресурс лечебните заведения не подлежат на контрол за начина, по който го разходват. Извършването на различните видове покупки и възлагания, които те извършват, не се извършват при условия, които предполагат конкурентна среда и при съответната ефективност и ефикасност. Наличието на обществен ресурс предполага засилен контрол, публичност и отчетност. Тези предпоставки обуславят предвиждането на изработването на предложения за законодателни мерки, гарантиращи прилагането на принципите на лоялната конкуренция и публичността и ответността чрез включването на разходването на обществените средства от лечебните заведения в обхвата на Закона за обществените поръчки. Коректното третиране на държавните средства, използвани от лечебните заведения, предполага и още един аспект – институционален контрол. Мярка в тази посока е изричното овластяване на специализирана външна институция с контролни правомощия – АДФИ, да контролира разходването на държавните средства в лечебните заведения, независимо от формата им на собственост. Като цяло в сектор здравеопазване липсва изградена цялостна етична рамка, която да обхваща всички или повечето субекти в него. Това влияе върху ефективното функциониране на здравните институции при използване на обществения ресурс за подобряване качеството на живот на гражданите и е среда за развитие на корупционни практики, които засягат всеки гражданин. Въвеждането на етични стандарти или стандарти за почтеност би могло да допринесе за справянето с немалка част от предизвикателствата пред здравната система, както и с успешното практическо приложение на антикорупционните стратегии и политики в бъдеще.		

		В тази връзка е необходимо да бъдат предвидени мерки, включително и планиране на законодателна инициатива, които да въведат различни инструменти за запълване на установените дефицити: *Засилване функциите на националния омбудсман* Въвеждането и функционирането на отдел или дирекция към националния омбудсман ще даде възможност на гражданите да намират отговори и защита в процеса по предоставяне на здравни услуги. В лечебните заведения трябва да бъде въведена фигурата на омбудсмана, която да бъде свързана и с въвеждането на вътрешни механизми за приемане и разглеждане на жалби и сигнали от пациентите. Омбудсманът трябва да е на разположение на пациентите и техните семейства, за да ги запознава на достъпен език с техните права и задължения, както и да предоставя допълнителна, ясна и точна информация за здравословното им състояние и методите за евентуалното лечение в случаите, когато пациентите имат нужда; да разяснява епикризи и други документи, които пациентите подписват. Националният омбудсман следва да наблюдава дейността не само на лечебните заведения, но и на другите институции, които работят в тази област - районните центрове по здравеопазване, лицата предоставящи медицински застраховки, Националната здравноосигурителна каса, Министерството на здравеопазването и т.н., и да може да разглежда жалби, когато те с действията или бездействията си нарушават правата на гражданите. *Принцип на информираност* Липсата на информираност на пациентите за това как действа системата, какви са техните права, задължения и уязвимото положение, в което се намират, увеличава тяхната уязвимост към корупция. Лечебните заведения трябва да отделят повече внимание на своята политика за предоставяне на информация и комуникацията с пациентите. Това е в интерес преди		

		всичко на ползвателите на здравна помощ. Но в същото време то улеснява работата на медицинския персонал, допринася за повишаване качеството на предоставяните здравни услуги и благоприятства положителните оценки от страна на обществото за професионалистите в системата. Основен проблем в тази насока е липсата на ясна, точна и своевременна информация на пациентите за платените от публичната институция медицински услуги и консумативи и за това те често приемат като форма на изнудване или като нерегламентирано плащане сумите, с които трябва да доплатят за съответната услуга или консуматив. Част от неформалните плащания компенсират дефицити във финансирането на здравеопазването и се ползват с одобрението както от страна на участниците в плащането, така и на обществеността като цяло. За постигане на принципа на информираност здравните заведения трябва да определят отговорности на всички нива и във всички функции, свързани с информираността на пациентите и техните семейства. Ключово изражение принципът на информираност следва да намери в детайлна уредба, която да позволява в рамките на цялото предвидено лечение ясно разграничаване на платените дейности и консумативи по клинична пътека и допълнителните плащания. Това разграничаване следва да се посочи на най-ранен етап от започване на лечението. Необходимо е да се осигури максимална прозрачност и достъпност на информацията, касаеща пациентите и включваща информация за цени на основните услуги, включени в клиничната пътека в т.ч. изследвания, консумативи и други, както и ясна информация за всички допълнително направени или необходими услуги в хода на лечението.		
3.	**Български институт за**	Стратегията за борба с корупцията за следващия стратегически период е логическо и логично продължение на Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията в Република България	*Приема се по принцип*	Съгласно чл. 6, ал 3 от Устройствен правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, Министерският съвет определя с приети от него стратегии и програми държавната политика за

	правни инициативи	(2015 - 2020 г.). Предложеният за обществени консултации документ предлага всеобхватни приоритети и съответстващи изпълними мерки. Проектът следва високи стандарти от гледна точка на включване на заинтересованите страни при разработването и обществени консултации. Предимство на Стратегията е, че тя залага на мрежови подход в противодействието на корупцията, чиято ефективност е подробно изследвана в множество научни и практически издания. Доколкото това обаче е документ на изпълнителната власт, реализирането на немалка част от мерките зависи от решения както на законодателната, така и на съдебната власт. Във връзка с това, обсъждането и препотвърждаването на Стратегията от Народното събрание би имало положителен ефект към изпълнение на мерките. Към Приоритет 1. „Укрепване на капацитета и повишаване на прозрачността в работата на антикорупционните органи и звена“, Мярка 3. „Надграждане на капацитета на инспекторатите, като особено важни звена за противодействие на корупцията“. Съвсем правилно Стратегията обръща внимание на статута и функциите на инспекторатите, като тяхната реформа е препоръка и на наши европейски и международни партньори. Като мярка, би могло да се помисли и за увеличаване на компетенциите на инспекторатите и Главния инспекторат към МС за идентифициране на злоупотребата с държавен ресурс за политически цели чрез обучения в ИПА или съвместно с експерти от неправителствения сектор като част от предвидените обучения в т. 2. **Препоръки за противодействие на злоупотребата с държавен ресурс за партийни и електорални цели:** 1. Усъвършенстване на правната уредба на публичния административен ресурс (Изборен кодекс (§ 1, т. 18 от ДР	*Приема се по принцип*	противодействие на корупцията. Народното събрание като орган на законодателната власт ще има своята изключителна роля при приемане на законопроектите, изготвяни и предложени от Министерския съвет в изпълнение на стратегията. По мерки, които изискват активно участие на политическите партии, не само парламентарно представените, е предвидено включването им в процеса по консултации. Проекти на стратегията, анализа и пътната карта бяха изпратени и на Комисията за борба с корупцията, конфликт на интереси и парламентарна етика към Народното събрание, постоянно действаща комисия, създадена на паритетен принцип, за да могат да се изразят становища. Проектът на стратегия е изготвен с участието на съдебната власт и местните власти и съгласуван с тях, което показва ангажираността им при изпълнение на мерките от тяхната компетентност. Предложените мерки следва да бъдат детайлно разгледани, обсъдени и анализирани със заинтересованите страни и институции, вкл. с оглед необходимия ресурс, като се даде възможност и на други заинтересовани да предложат мерки срещу злоупотреби с използването на държавен ресурс за политически цели. Като тема предложенията са включени за разглеждане и обсъждане в стратегията към съответната мярка 5, Приоритет 6. Тя предвижда проучване на добри практики, както и събиране и обобщаване на предложения от членовете и Гражданския съвет към НСАП, заинтересовани лица и институции за предприемане на конкретни мерки за повишаване на ефективността на дейностите по превенцията и противодействието на „изборната корупция“ и повишаване на обществената нетърпимост този вид корупция. Тук се предвижда да бъдат обсъдени и въпросите за злоупотреби с

		и в приеманите от ЦИК Методически указания). Легалната дефиниция в § 1, т. 18 от ДР на ИК за публичния адм. ресурс е отправната точка за подобряване на уредбата в националното законодателство. На основание на анализ на практиката по прилагане на ИК в отминали предизборни кампании (след въвеждане на § 1, т. 18, ДР от ИК) следва да се разширят, прецизират и конкретизират ограниченията за използване на публични ресурси в предизборни кампании занапред. 2. Включване в Кодекса за поведението на служителите в държавната администрация на текстове, отнасящи се до злоупотребата с държавен ресурс. Кодексът за поведението на служителите в държавната администрация от неговото създаване в началото на 21 в. не е предвидил изрична забрана сред изброените ограничения за назначените служители по служебно правоотношение да не използват публичен административен ресурс по време на предизборна кампания. Както в Закона за администрацията, така и в общия Закон за държавния служител и в относимия Кодекс за поведението на служителите в държавната администрация, следва да имат синхрон със забраната за използване на публичен административен ресурс по смисъла на ИК. 3. Синхронизиране на правната уредба, свързана с предизборната кампания (ЗПП, ЗПУГДВМС, ЗМСМА, Закон за Сметната палата, ЗПКОНПИ). Само в Изборния кодекс е предвидена забрана за ползване на публичния административен ресурс. Не е изрично забранено използването му в Закона за политическите партии (при съвместяване на партийна и публична длъжност) след насрочени избори и при провеждане на предизборна кампания. Забраната трябва да има проекция и на местно ниво - служителите в общинската администрация (когато не са служители по смисъла на ЗДСл. и са част от общинската администрация). 4. Изготвяне на последваща оценка на въздействието на прилагането на ИК в частта относно злоупотребата с		разходването на публични ресурси във връзка с политически цели.

		публичен административен ресурс въз основа и на административна и съдебна практика. 5. Съобразяване с правилата на „мекото право“ на международни организации, в които членува Република България относно злоупотребата с публичен административен ресурс и ограничаване на политическата корупция. 6. Повишаване стандартите за независим финансов одит и заверка на годишните отчети на политическите партии чрез законодателни изменения, подобряване на институционалното сътрудничеството и обученията в професионалната общност на одиторите. 7. Включване във вътрешните нормативни документи на институциите (правилници, етични кодекси и др.) на изрична забрана за използване на служебното положение и ресурси за електорални цели и влияние върху възприятията на гражданите по време на предизборни кампании. 8. Синхронизиране на подхода към легално определяне на публичния ресурс в законодателството, за да се избегне разнопосочно прилагане и тълкуване. 9. Да се въведе изискване за декларираме на доброволния труд, който полагат държавни служители по време на предизборни кампании, без оглед дали са в платен/неплатен отпуск. 10. Да се създаде публичен регистър от ЦИК, който да даде възможност да се провери кои партии, кандидати или комитети към кои медии трансферират безплатните медийни пакети. 11. Да се укрепи независимостта на Агенцията за държавната финансова инспекция, включително и чрез промяна на начина ѝ на структуриране. 12. Отговорните институции да публикуват данни в своите доклади (или чрез друг комуникационен канал) за подадените от граждани сигнали и движението по тях. 13. Организациите и институциите, които поддържат публични регистри с информация за финансирането на партии и кампании да се стремят към предоставянето на		

		данни от тях в електронен машинно четим формат (отворени данни) каквито са и изискванията на Закона за електронното управление. 14. Усъвършенстване на парламентарните правила и практики при избора на независимите регулатори и контрола върху тяхната дейност, особено при приемане на годишните им отчетни доклади. 15. Прилагане на принципа за взаимен контрол и баланс на властите чрез създаване на възможности за по-широко институционално и гражданско участие в процедурите за номиниране и избор на ръководствата на независимите контролни, регулаторни и надзорни органи, които имат отношение към разследването, санкционирането и превенцията на злоупотребата с държавен ресурс за предизборни и електорални цели.		
		Към Приоритет 1. „Укрепване на капацитета и повишаване на прозрачността в работата на антикорупционните органи и звена“, Мярка 6. „Насърчаване на дейности по повишаване на прозрачността в дейността на органите на изпълнителната власт“ и Мярка 8. „Укрепване и засилване на сътрудничеството на българските институции, ангажирани в превенцията и противодействието на корупцията с международни институции и организации.“ Както по отношение на прозрачността, така и по отношение на сътрудничество би било добре в Стратегията да се акцентира на участието на България в инициативата „Партньорство за открито управление“ (Open Government Partnership). Изпълнението на ангажиментите по плановете, както и продължаващото участие в инициативата, съдържат антикорупционни мерки и те трябва да се насърчат. Инициативата е и работещ модел на взаимодействие между изпълнителната власт и гражданския сектор.	*Приема се*	

4.	**Институт за пазарна икономика**	По Приоритет 1. „Укрепване на капацитета и повишаване на прозрачността в работата на антикорупционните органи и звена“: Изразяваме принципно съгласие с изложените констатации в проекта за необходимостта от „надграждане, като на тази база формулира по-конкретни цели за следващия стратегически период с акцент противодействие на корупцията по високите етажи на властта, укрепване на капацитета на създадените през предходния период антикорупционни звена, борба с всички проявни форми на корупция“. Тези констатации обаче са твърде абстрактни като заключение, а конкретиката на проблемите като че ли е умишлено завоалирана. В изложения стратегически документ липсва дори и бегло споменаване на основните проблемни области.	*Приема се по принцип*	В Стратегията са набелязани стратегическите цели и мерките за тяхното изпълнение през следващия стратегически период (2021 – 2027 г.). Посочени са и дейностите за изпълнение на набелязаните мерки, а където е необходимо тези дейности ще се надградят на база извършването на допълнителни анализи. В анализа за изпълнение на предходната стратегия са посочени различни източници на информация и различни становища, включително и идентифицирани проблеми.
		Мярка 6, 7 и 8 от Приоритет 1 са по-скоро преразказ на установени задължения за взаимодействие от ЗПКОНПИ и в тях не се открива нищо конкретно като цели, още по-малко като индикатори за изпълнение, чрез които в по-късен етап ще може да се направи оценка на извършеното. Така още в зародиш се отнема възможността за текущо и последващо измерване на ефекта от мерките.	*Не се приема*	Мерки 6, 7 и 8 от Приоритет 1 не касаят единствено дейността на КПКОНПИ, а насърчаване на дейности по повишаване на прозрачността в дейността на заетите в органите на изпълнителната власт, засилване на взаимодействието между институциите, ангажирани в превенцията и/или противодействието на корупцията и укрепване и засилване на сътрудничеството на българските институции, ангажирани в превенцията и противодействието на корупцията с международни институции и организации. Предвидени са срокове за изпълнение и индикатори за изпълнение на посочените мерки.
		Изразяваме категоричното си становище против разрастването на Националния съвет по антикорупционни политики (НСАП). Поддържането на сайта на съвета и административната организация на заседанията биха могли, както понастоящем, да се извършват от администрацията на Министерски съвет в споделено сътрудничество с администрацията на всяка една държавна структура, членуваща в НСАП.	*Приема се по принцип*	В Стратегията не се предвижда разрастване на НСАП, а единствено да бъде създаден постоянен секретариат към Съвета, с цел изграждане на постоянен експертен капацитет към НСАП, който да подпомага процеса по изпълнение на стратегията, вкл. ще има отговорности при изпълнение на редица мерки. Това няма да превърне секретариата или НСАП в излишен орган, а напротив – ще засили фокуса върху координирането и

		Без достатъчно аргументи и без необходимата обосновка в Стратегията се предлага НСАП да бъде натоварено с правомощия и функции на „единно звено, което да следи и обобщава постъпилата информация от органите по избора или назначението във връзка с проверка на декларациите за имущество и интереси и установяване на конфликт на интереси, респ. да дава насоки по приложение на Наредбата за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите и за установяване конфликт на интереси“. Подкрепяме необходимостта от внедряването на единен софтуер, който да се ползва при проверката на декларациите на задължените по закон лица и уеднаквяването на практиката по приложението на тази част от ЗПКОНПИ, какъвто е предвиден в Приоритет 4, Мярка 1 от Стратегията. Но планираното изграждане на „електронна платформа, на която ще се събира и обобщава информация по различни статистически показатели от органите по избора или назначението във връзка с проверка на декларациите за имущество и интереси и установяване на конфликт на интереси“ би било действие без особени практически ползи и последващ ефект. Безусловно се противопоставяме на трансформирането на НСАП в на практика възроден БОРКОР или второ по рода си КПКОНПИ, отговорно за задълженията на администрацията от всякакъв тип по ЗПКОНПИ, с което ще се увеличат бюджетните разходи съвсем неоправдано. Считаме, че съществуването на КПКОНПИ и законовите ѝ правомощия по реда на чл. 24 от ЗПКОНПИ са достатъчни, за да не нараства излишно още административният апарат. В стратегията не е представена оценка какви биха били разходите за обществото при предприемането на едно такова ненужно по своя характер управленско действие.		изпълнението на стратегията. Необходимо е да се създаде единна платформа, на която да се събира, обобщава и анализира информацията за дейността на органите по § 2 от ДР на ЗПКОНПИ. Не се предвижда Съветът да има правомощия по контрол върху дейността на отделни административни звена, а да подпомага обобщаването на резултатите от дейността им, да съдейства за подобряване на работата им и обмен на добри практики. По този начин ще може да се оценя и прилагането от органите на въведената законодателно политика за превенция на корупцията чрез декларирането на имущество и интереси. Не се предвижда актовете, постановявани от органите по § 2 от ДР на ЗПКОНПИ, да бъдат публични. Те ще се поместват само на вътрешната страница на платформата, до която ще имат достъп само инспекторите, по силата на специални правила за автентикация и оторизация и то при спазване на правилата за защита на личните данни. Също там ще се обособи единна входяща точка за поставяне на въпроси във връзка с дейността по проверка на декларациите за имущество и интереси и установяване на конфликт на интереси. На външната страница на платформата ще се публикува периодично обобщена статистическа информация относно резултатите от дейността по проверка на декларациите за имущество и интереси и установяване на конфликт на интереси по отношение на лицата по § 2 от ДР на ЗПКОНПИ, структурирана въз основа на различни критерии. Създаването на интернет платформа във връзка с подаването на декларациите за имущество и интереси на лицата от обхвата на § 2 от ДР на КПКОНПИ ще осигури възможност на отговорните органи и всички заинтересовани лица да получат удобство и улеснение при намиране на обобщена статистическа информация относно декларациите за имущество и интереси; да получат възможност на едно място да се запознаят с

				всички нормативни и ненормативни документи (методики, указания и др.), които урегулират тази дейност; да обменят добри практики и идеи. Следва да се има предвид, че КПКОНПИ е компетентна да проверява декларациите за имущество и интереси на лицата заемащи висши публични длъжности, но не и на служителите по § 2 от ДР на закона. По този начин НСАП ще бъде форум за надграждане на политиките за почтеност по отношение на лицата, включени в § 2 от ДР на ЗПКОНПИ, чрез повишаване на публичността при прилагането на законодателството, обсъждане на проблеми, затрудняващи правоприлагането, обсъждане на необходими промени в нормативните актове. Изпълнението на тази стратегическа цел ще бъде съпътствано от промени в специалното административно законодателство.
		В мерките от законодателен характер, освен предвидените изменения на Закона за съдебната власт (ЗСВ) по предложение на Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС) отсъства критичен прочит и идентифициране на дефицитите на самия ЗПКОНПИ. Поради това се считаме длъжни да отбележим отново следното. Българската държава е длъжна по силата на Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) да транспонира всяка директива. На 3.04.2014 г. е приет такъв нормативен акт - Директива 2014/42/ЕС на ЕП и Съвета за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз, създаваща задължение за държавите членки да въведат законодателство, което да отразява нейните материалноправни норми и процесуални стандарти. Директивата следваше да е транспонирана от Република България до месец ноември 2016 година. Това не е направено с изричен акт на националното законодателство, макар в мотивите към отделни правни норми законодателят да споменава мимоходом съществуването ѝ.	*Не се приема*	Съдържащата се в Директива 2014/42/ЕС правна регламентация е широкообхватна, поради което България е уведомила по съответния ред Европейската комисия за наличието на множество разпоредби в националното законодателство, съдържащи се в различни актове (кодекси и закони в областта на наказателното, гражданското и административното право) като мерки, осигуряващи съответствие с изискванията и задълженията по Директивата. Преценката относно правилното транспониране на актове на ЕС е от компетентност на Европейската комисия. В случай на евентуално установяване на несъответствие ще бъдат предприети необходимите действия по отстраняването му. Директивата установява минимални правила за обезпечаване на имущество с оглед на евентуална последваща конфискация и за конфискация на имущество при наказателни дела. Актът не съдържа задължение за хармонизация на механизмите за т.нар. „гражданска конфискация“. В същото време

		Директивата не е транспонирана в наказателното (материално) право и в наказателно-процесуалното законодателство въпреки изричното задължение тя да се прилага в наказателното производство. Паралелно, за целия период от 3.04.2014 г. до настоящия момент, всички официални изявления на държавата пред Съда на Европейския съюз, националните съдилища и гражданите и юридическите лица, подчинени на правния ред на Република България, са неизменно в смисъл, че Директивата не се отнася и не се прилага към никаква част от т.нар. „гражданска конфискация“ (Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество-2012, (ЗОПДНПИ - отм.) и Закон за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество - 2018 г. (ЗПКОНПИ). Изненадващо, в официален документ на ЕК, съставен на основание чл. 13 от Директивата, се появява съобщение, чието съдържание противоречи на действителността и изявленията на държавата. В Доклада на ЕК (COM (2020) 217 final) от 2.06.2020 г., озаглавен „Възстановяване и конфискация на активи: да гарантираме, че престъпността „не си струва“, ЕК отчита пред ЕП и Съвета, че България е една от страните, която е транспонирала Директивата в своето „гражданско законодателство“, или в своето законодателство за гражданска конфискация. Двете официални становища на държавата, представяни пред различни органи на съдебната власт - европейски и национални и пред администрацията и парламента на ЕС, са взаимоизключващи се. В действителност Директивата не е транспонирана нито в гражданското, нито в наказателното, нито в административното законодателство на Република България, а ако държавата промени позицията си пред Съда на ЕС и националните съдилища и признае официално, че е транспонирала Директивата чрез законите за т.нар. „гражданска конфискация“, то тя е изцяло неправилно транспонирана, защото тези закони ѝ противоречат в принципен и детайлен аспект.		Директивата не забранява съществуването в националните системи на други форми на конфискация, попадащи извън обхвата ѝ. Такава форма е гражданската конфискация, която към момента е от национална компетентност на държавите членки. Същевременно целите на гражданската конфискация кореспондират с преследвания от Директивата резултат, при спазване на всички изисквания за гарантиране на справедлив процес и на правата на засегнатите лица. След приемането на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (обн., ДВ, бр. 7 от 2018 г.), който съдържа уредба на гражданската конфискация, той беше нотифициран в базата-данни на ЕС за националните изпълнителни мерки. Това е отразено в доклада на ЕК на тема „Възстановяване и конфискация на активи: да гарантираме, че престъпността не си струва“ от 2020 г. Видно от него такива механизми се прилагат и в други държави членки на ЕС. Правоотношението на член на КПКОНПИ се прекратява предсрочно от Народното събрание при смърт; подаване на оставка; обективна невъзможност да изпълнява задълженията си за повече от 6 месеца; осъждане за извършено престъпление или освобождаване от наказателна отговорност за умишлено престъпление; несъвместимост; тежко нарушение или системно неизпълнение на служебните задължения; влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по глава осма. При настъпване на тези обстоятелства предложение за освобождаването се прави по решение на останалите членове на Комисията или по искане на една пета от народните представители, вкл. и от опозицията. По отношение на начина на конституиране на Комисията аргументите, обосновали законово закрепеният начин за конституиране на Комисията

		Разразилият се скандал през пролетта на 2019 г., придобил публичност като „Апартаментгейт“, показа липсата на работещ законов механизъм за временно отстраняване, така и за прекратяване на мандата на председателя на КПКОНПИ поради отстраняване от длъжност. Този пропуск, включително пропуска с проверката на имуществото на действащия към онзи момент председател, Пламен Георгиев, и до днес не са намерили законов отговор. Предвид факта, че председателят и съставът на КПКОНПИ се избират от Народното събрание с обикновено мнозинство, то КПКОНПИ е по-близо до орган, подчинен на останалите два клона на властта -изпълнителната и законодателната. И при избора на председател на новата антикорупционна комисия този проблем е изразен в крайна степен, тъй като председателят се избира само от Народното събрание, след което предлага заместниците си. Така доминиращата партия (или коалиция) получава тотален контрол над КПКОНПИ, призвана да бори болестта на политиката - корупцията. Това определено е крачка назад от отмененото законодателство, където в управата на Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество представители имаха президентът, Министерският съвет в лицето на министър-председателя, както и Народното събрание. Никъде в проекта на анализ и в предлаганата Стратегия не е идентифициран този проблем, още по-малко да се предлага разрешаването му.		(някои от тях посочени в мотивите към законопроекта), са, че изборът на Комисията от Народното събрание съответства на конституционно определената форма на управление – България е република с парламентарно управление. Освен това този модел на конституиране на органа не е непознат. Изборът от Народното събрание може да гарантира публичност на процедурата и максимално широко участие на гражданското общество чрез поставянето на въпроси и изразяване на становища. Народното събрание като общодържавен представителен орган на нацията заема първенстващо място в държавната система. Като единствен титуляр на законодателната власт чрез приеманите от него актове то определя насоките на държавната политика в различните сфери на обществения живот. Народното събрание има своето място не само в определянето, но и в наблюдението и анализа на резултатите от държавната политика за противодействие на престъпността, в частност противодействието на корупцията (в този смисъл е Решение № 8 от 1 септември 2005 г. по к.д. № 7 от 2005 г.). Изборът на състава на КПКОНПИ от една институция определя държавната политика и органът, осъществяващ контрола за постигане на целите и за резултатите от осъществяването на политиката. Народното събрание осъществява контрол върху дейността на Комисията, като членовете ѝ са длъжни при покана да се явят в НС и да предоставят исканата информация. Комисията представя ежегодно в НС доклад за дейността си. Във Вътрешните правила за дейността на Комисията за борба с корупцията, конфликт на интереси и парламентарна етика към Народното събрание, постоянно действаща комисия, създадена на паритетен принцип – равен брой представители на всички парламентарно представени сили, е предвидено на всеки три месеца да се провежда изслушване на председателя, заместник-председателя

				и членовете на КПКОНПИ за дейността на последната. По случаи с висока степен на обществена значимост Комисията изслушва председателя, заместник-председателя и членовете на КПКОНПИ с цел получаване на актуална информация. Принципът за екипност и професионализъм има своята важна роля с оглед на възложените важни функции за ефективно противодействие на корупцията срещу лицата, заемащи висши публични длъжности и предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него, правомощията на председателя да организира и ръководи дейността на Комисията и възможността да разпределя на членовете на Комисията организацията на дейността по отделни ресори. Решенията обаче се вземат от всички членове на Комисията.
		По приоритет 2. „Противодействие на корупционните престъпления“ Проблемът за вида на корупционните престъпления и съществуващите нормативни празноти е широко обсъждан и констатиран многократно на практическо и теоретично ниво. Материалноправните липси са съпроводени и с редица процесуални затруднения, получили обобщено название в обществото като „прекален формализъм на наказателния процес". Споделяме констатациите в Стратегията, като очакваме те да бъдат подкрепени с конкретни цели какво точно следва да се измени в НК и НПК, за да бъдат последващите от Стратегията политики резултатно обвързани. В противен случай ще бъдем отново изправени пред множество изменения, особено на НПК, които са по-скоро самоинициативни хрумки на висшестоящи представители на магистратурата, добре приемани от угодството на изпълнителната власт и народните представители. Очакваме освен конкретика и ясно обвързване на Стратегията с Концепцията за наказателна политика на държавата 2020-2025 г., тъй като	*Приема се по принцип*	По мерки 1 и 2 от Приоритет 2 се предлага именно обсъждане от широк кръг експерти на слабостите в наказателното законодателство и при необходимост изготвяне на проект на закон за изменение и допълнение на НК, както и анализ на наказателно-процесуалното законодателство и при необходимост изготвяне на проект на закон за изменение и допълнение на НПК. Това е предвидено с цел да се предложат най-правилните и работещи решения, следвайки високи стандарти на консултации и гарантиращи защита на основните права и свободи на гражданите. Новата Концепция за наказателна политика формулира принципните положения, реализирането на които ще доведе до повишаване на ефективността на наказателната репресия, включително чрез по-широко прилагане на алтернативни на лишаването от свобода наказания, като се повиши ефективността от прилагането на пробационните мерки в съответствие с

		през последните месеци станахме свидетели на това как законодателната власт предлага, а понякога и приема, изменения и допълнения на НК/НПК в пълно противоречие с Концепцията. Положително е поставянето на цел за оценка работата на Специализираната прокуратура и Специализирания наказателен съд с оглед на приемането на ЗИДНПК (обн., ДВ, бр. 63 от 2017 г.). Коментирани в Приоритет 2, Мярка 6 са „засилването на взаимодействието на Прокуратурата и администрацията и предвиждане на механизъм за „обратна връзка“ между тях“. Необходимо е да се обърне внимание и да се потърси решение на неспоменатия в Стратегията, но съществуващ практически проблем за липса на отчетност по подадените сигнали за злоупотреби по отчетните доклади и сигнали, отправени от Сметна палата към Прокуратурата на Република България. В тази връзка, обръщаме внимание на избирателното цитиране на констатациите по проблемите, посочени в ежегодните доклади на Механизма за сътрудничество и проверка на ЕК до ЕП (CVM), като в Стратегията липсват констатации за трайните недостатъци в устройството и организацията на прокуратурата и липсата на механизъм за отчетност и понасяне на отговорност от страна на главния прокурор. Във връзка с това не става ясно дали Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2021-2027 г.) е обвързваща за прокуратурата. Освен това е необходимо да се посочи и какви мерки предвижда за отстраняването на констатираните дефицити и предвид отказа на отговорните за целта министри да отчетат изтеклата Актуализираната стратегия за съдебна реформа 2014 - 2020 и приемат необходимата нова такава.		европейските стандарти и оптимизира системата за електронно наблюдение. Като нов стратегически документ се очаква тя да повлияе и окаже своето въздействие върху законодателния процес в областта на наказателното право. Концепцията е съобразена със съвременната наказателноправна теория, която стъпва върху обществената същност на наказанието като главно условие за правилното решаване на всички правни въпроси, свързани с неговото използване като основно средство в борбата с престъпността. Сигурната и ефективна наказателна политика е признак за стабилност в ценностната система на обществото. Като първи принцип на наказателната политика в Концепцията е изведено началото на аргументираност, съвместимост и последователност на извършването на законодателни промени. В Концепцията е записано, че: „Измененията в наказателното законодателство трябва да се извършват след внимателно изследване на идентифицирания проблем, основано на статистически данни и анализ на необходимостта. Наказателният кодекс не бива да се превръща в инструмент за справяне с процеси и явления, посрещани с обществен упрек и тревожност, като всяка промяна следва да се преценява с оглед необходимостта от нея в краткосрочен и дългосрочен план.“ В тази връзка Министерството на правосъдието се придържа към заложеното в Концепцията, доколкото всички проекти за внасяне на законови изменения в НК и НПК се предшестват от сформирането на работни групи с участието на всички заинтересовани страни и институции, извършва се оценка на въздействието на законопроектите и обществени консултации, включително чрез публикуването им на Портала за обществени консултации и на интернет страницата на

				МП, преди внасянето им в МС. По отношение на законопроектите, внесени от народни представители, при изразяване на становища по тях МП винаги взима предвид необходимостта от съобразяването им с горепосочения принцип.